کارشناس مسائل راهبردی از پیامدهای عضویت سوئد و فنلاند در ناتو گفت؛

نفوذ آشکار غرب به قلمرو مسکو

فرشاد گلزاری

از چند هفته پیش تاکنون که موضوع عضویت سوئد و فنلاند در ناتو مطرح شد، به موازات آن هم گمانه‌زنی‌های زیادی به وجود آمده است. برخی معتقدند که عضویت این کشورها می‌تواند تاثیرات همه جانبه بر روسیه و روابطش با این دو کشور به خصوص در عرصه امنیتی –نظامی بگذارد و برخی دیگر معتقدند که اساساً چنین اتفاقی رخ نخواهد داد؛ چراکه دو طرف نمی‌توانند پیامدهای این اقدام را برای خود هضم کنند. در این رابطه و برای روشن شدن روند و پیامدهای موجود در این رابطه به گفت‌وگو با علیرضا مکی، تحلیلگر مسائل راهبردی نشستیم که مشروح آن از نظرتان می‌گذرد.

***

ریشه‌های پیوستن احتمالی فنلاند و سوئد به ناتو را چگونه باید تحلیل کرد؟ آیا دو کشور به دلیل هراس از اقدام‌های روسیه در پرونده اوکراین به این فکر افتاده‌اند یا در گذشته هم مسبوق به سابقه بوده است؟

باید یادمان باشد دولت‌ها وقتی در برابر تهدید وجودی قرار می‌گیرند، اقدام به امنیتی‌سازی فرآیندهای سیاسی می‌کنند. در میان کشورهای اسکاندیناوی (به طور مشخص فنلاند و سوئد) که طی ۸۰ سال گذشته روند بی‌طرفی خودشان را حفظ کردند، پیوستن یا نپیوستن به ناتو بیشتر از اینکه یک بحث راهبردی - نظامی باشد، یک بحث سیاسی بوده که در میان احزاب و گروه‌های مختلف نظرات گوناگونی را مطرح می‌کردند. در سال‌های گذشته و حتی دوران جنگ سرد هم به‌رغم اینکه این دولت‌ها عضو ساختار ناتو نبودند اما از روابط گسترده نظامی و امنیتی با ناتو و اعضای مهم ناتو مثل آمریکا، فرانسه و بریتانیا برخوردار بودند. اما به صورت کلی فرهنگ راهبردی این دو کشور تا این لحظه به گونه‌ای بوده است که حفظ استقلال عمل راهبردی نسبت به ناتو و روسیه را حفظ کنند. این دو کشور را می‌شود از جمله نامزدهای بالقوه تامین نیروی مورد نیاز احتمالی برای تشکیل یک نیروی واکنش سریع اروپایی دانست و تقریباً در همه بحث‌های مرتبط با سیاست خارجی و امنیتی مشترک اروپایی، این دو کشور از جمله کشورهای فعال بودند و در بحث تشکیل نیروهای مشترک اروپایی هم به عنوان عضوی از اتحادیه اروپا حضور فعالی داشتند. بحث تشکیل چنین نیروی اروپایی را باید در راستای تقویت استقلال عمل اروپایی ببینیم تا جایگزینی مطلق ناتو که با توجه به نبرد اخیر اوکراین به نظر می‌رسد تا مدتی این بحث به فراموشی سپرده شود. از این جهت با توجه به تهاجمی‌تر شدن سیاست خارجی روسیه، مسکو قصد داشت که از اوکراین یک درس عبرت برای سایر کشورهای نامزد احتمالی پیوستن به ناتو استفاده کند؛ مخصوصا از سال ۲۰۱۴ به این سو مباحث مرتبط با پیوستن احتمالی این دو کشور به ناتو افزایش پیدا کرده و با توجه به همگن بودن ساختار سیاسی، امنیتی و نظامی این کشورها با ساختارهای مورد نظر ناتو پیوستن این دولت‌ها به ناتو صرفاً به تصمیمات سیاسی دراستکهلم و هلسینکی وابسته بوده است. اما با تهاجم روسیه به اوکراین که به عنوان تهاجم یک کشور خارجی به اصول بنیادین ثبات و امنیت اروپایی معنامی‌شود، به نظر می‌رسد که بحث پیوستن یا نپیوستن به ناتو از حالت سیاسی خود خارج شده و تبدیل به یک بحث راهبردی به منظور ممانعت روسیه از گسترش جبهه نبرد شده است.

فنلاند و سوئد به عنوان همسایگان روسیه و اروپای شمالی بر کرانه‌های شمالی دریای بالتیک و آبراه‌های داخلی آن تسلط کامل دارند و حضور ناتو در این دو کشور به معنی تسلط ناتو بر کلیت ساختار و عملیات فرماندهی غربی و فرماندهی شمالی روسیه خواهد بود

تا چه حد فشار سایر اعضای اتحادیه اروپا و آمریکا بر سوق دادن فنلاند و سوئد به سمت عضویت در ناتو موثر است؟

در پاسخ به این سوال باید دو نکته را به یاد داشته باشیم: نکته اول اینکه این جنگ را نباید صرفاً به عنوان حس گسترش‌طلبی روسیه درک کنیم، بلکه بخشی از این جنگ ناشی از شدت گرفتن رقابت‌های راهبردی و همچنین رقابت‌های اطلاعاتی بود که میان آمریکا و روسیه بالا گرفت و در نهایت آمریکایی‌ها زمینه‌های تهاجم روسیه به اوکراین را فراهم کردند که به اهداف گسترده‌تر خودشان دست پیدا کنند. از این جهت یکی از اهداف آمریکایی‌ها از فراهم کردن زمینه‌های چنین نبردی علاوه بر تضعیف شدید ساختار نیروهای متعارف روسیه و کاهش اثر آن در حوزه اوراسیا (به عنوان منطقه‌ای که آمریکایی‌ها آماده می‌شوند تا رقابت راهبردی خودشون با چین را سازماندهی کنند)، گسترش اعضای ناتو بوده و هست. لذا با بالا گرفتن درگیری‌ها در اوکراین و شرق اروپا طبیعی است که نیازی به فشار مستقیم از جانب بازیگران آتلانتیکی نظیر آمریکا و بریتانیا نباشد، بلکه اینها شعله آتش را روشن کردند و صبر می‌کنند که روند وقایع مابقی راه را طی کند. نکته بعدی که باید به یاد داشته باشیم تاثیری است که عضویت این دو کشور بر ساختار امنیت راهبردی اروپایی و ساختار راهبردی نیروهای روس می‌گذارد. همانطور که می‌دانیم فنلاند و سوئد به عنوان همسایگان روسیه و اروپای شمالی بر کرانه‌های شمالی دریای بالتیک و آبراه‌های داخلی آن مثل خلیج فنلاند، خلیج داخلی بوتنیا تسلط کامل دارند و حضور ناتو در این دو کشور به معنی تسلط ناتو بر کلیت ساختار و عملیات فرماندهی غربی و فرماندهی شمالی روسیه که ناوگان دریای بالتیک و ناوگان شمالی این کشور را تحت اختیار دارد، خواهد بود.

اخیراً وزیر خارجه سوئد اعلام کرده که فنلاندی‌ها به زودی عضو ناتو خواهند شد. اگر فرض را بر این بگذاریم که چنین اتفاقی رخ دهد، واکنش روسیه به این اتفاق که در خارجِ نزدیک مرزهایش رخ می‌دهد، چیست؟

کشورهای اسکاندیناوی بر مبنای دکترین سیاست خارجی و امنیتی روسیه عضوی از لایه خارج نزدیک محسوب نمی‌شوند؛ بلکه آنها بخشی از دولت‌های همجوار هستند که روسیه ترجیح می‌دهد با حفظ بی‌طرفی آنها، یک منطقه حائل با رقیب راهبردی خودش داشته باشد. از نظر روس‌ها، دولت‌هایی خارج نزدیک محسوب می‌شوند که قبلاً عضوی از اتحاد جماهیر شوروی بودند و با فروپاشی شوروی، از این کشور جدا شده‌اند. به عبارت بهتر کشورهایی که لایه داخلی مسیرهای ارتباطی و ژئوپلیتیک دسترسی روسیه به خارج از مرزهای خودشان را تامین می‌کنند که می‌توان به کشورهای آسیای میانه، قفقاز، اوکراین، بلاروس و غیره اشاره کرد.

واکنش روسیه به این پرونده چه خواهد بود؟

روس‌ها با تصور پیروزی آسان و یک عملیات یک یا حداکثر دو هفته‌ای به اوکراین یورش بردند. در این عملیات با اینکه روسیه از حدود ۸۰ درصد ظرفیت عملیاتی رزمی خود استفاده کرده و نزدیک یک چهارم توان خود را از دست داده، هنوز موفق به دستیابی به حداقل خواسته‌های خود نشده است. بنابراین روس‌ها در شرایط فعلی از ظرفیت نظامی متعارف کافی برای درگیری در جبهه گسترده که تا مرزهای نروژی و سراسر جبهه شمالی دریای بالتیک را بر خوردار نیستند. اما روس‌ها ممکن است که قصد باج‌گیری هسته‌ای داشته باشند. به این معنی که با افزایش تهدیدات و تنش‌های منطقه‌ای طرف مقابل را تهدید به واکنش هسته‌ای در صورت پیوستن به ناتو کنند که در این صورت مباحث گسترده‌تر بازدارندگی هسته‌ای و اعتبار تهدیدات روس‌ها مطرح خواهد شد که به نظر نمی‌رسد روسیه حداقل در وضعیت فعلی از ظرفیت و توان مدیریت چنین شرایطی برخوردار باشد.

حضور فنلاند و سوئد به عنوان دو کشور عمدتاً مشهور به ایده‌های اروپایی، انسجام بیشتری به تصمیم‌گیری‌های سیاسی و اقتصادی اتحادیه اروپا و ناتو به عنوان دو سازمان حافظ وضعیت موجود در برابر قدرت‌هایی نظیر روسیه خواهد داد

عضویت دو کشور در ناتو از حیث اقتصادی، سیاسی و نظامی چه نتایجی در بر خواهد داشت؟

توجه داشته باشید که همین حالا هم همکاری‌های بسیار سطح بالایی میان کمپانی‌های تسلیحاتی دولت‌های عضو ناتو از جمله ایالات متحده، فرانسه، بریتانیا، آلمان، ایتالیا و کانادا با صنایع نظامی این دو کشور برقرار است و در صورت عضویت سوئد و فنلاند این همکاری‌ها قطعاً گسترده‌تر خواهند شد. در صورت پیوستن این دو کشور به ناتو همانطور که قبلاً گفته شد انتظار می‌رود که این کشورها با در اختیار گذاشتن پایگاه‌ها و بنادر خودشان به کنترل و رصد فعالیت‌های دریایی، مخصوصاً فعالیت‌های نظامی -اکتشافی روسیه در قطب شمال به ناتو کمک‌های مشخص و حیاتی کنند. بنابراین پیوستن این دو کشور به ساختار نظامی ناتو می‌تواند فعالیت‌های دو فرماندهی مستقل نظامی مهم روسیه در غرب و شمال را در تور اطلاعاتی و عملیاتی ناتو قرار داده و منجر به تحت‌الشعاع قرار گرفتن این فعالیت‌ها و در نتیجه تغییرات استراتژیک در برنامه‌ریزی روس‌ها شود که به نوبه خود می‌تواند زنجیره‌ای از فعل و انفعالات راهبردنظامی و امنیتی را در سراسر صحفه ژئواستراتژیک یورو- آتلانتیک اعمال کند. در مورد تاثیرات سیاسی -اقتصادی انتظار داریم که در صورت الحاق این دو کشور به ناتو و زن ایالات متحده در تصمیم گیری‌های معطوف به مسائل امنیتی و استراتژیک در سطح اروپا افزایش پیدا کند. این مسأله مخصوصاً با توجه به اینکه نبرد روسیه در اوکراین و فرسایش ژئوپلیتیک دو جانبه روسیه و اتحادیه اروپا را کلید می‌زند، منجر به این خواهد شد که واشنگتن از وزن بیشتری در معادلات سیاسی داخلی اروپایی برخوردار شود. از طرف دیگر حضور این دو کشور به عنوان دو کشور عمدتاً مشهور به ایده‌های اروپایی، انسجام بیشتری به تصمیم گیری‌های سیاسی و اقتصادی اتحادیه اروپا و ناتو به عنوان دو سازمان حافظ وضعیت موجود در برابر قدرت‌هایی نظیر روسیه خواهد داد. از منظر اقتصادی هم به نظر می‌رسد که الحاق این دو به ناتو منجر به گسترش و تقویت اقتصاد صنایع نظامی این دو کشور و افزایش توان اروپایی‌ها روی پلتفرم‌های مشترک دفاعی چه در حوزه سخت‌افزاری و چه در حوزه نرم‌افزاری شود که با توجه به وضعیت مالی و اقتصادی صنایع نظامی و صنایع اصلی روسیه خبر خوشحال کننده‌ای برای این کشور نخواهد بود.

خبر

در ۱۰ کشور عربی و اسلامی برگزار شد؛

رای‌گیری انتخابات پارلمانی لبنان در حوزه‌های خارجی

مرحله اول انتخابات پارلمانی لبنان دیروز (جمعه) با رای‌گیری در حوزه‌های انتخاباتی در ۱۰ کشور عربی و اسلامی آغاز شد و رای‌گیری در سایر کشورها نیز روز یکشنبه انجام خواهد شد. به گزارش ایسنا، به نقل از شبکه خبری اسکای نیوز عربی، مرحله اول انتخابات پارلمانی لبنان امروز در حوزه‌های انتخاباتی ۱۰ کشور عربی و اسلامی از جمله ایران، عراق، سوریه، عربستان، کویت، قطر، عمان، مصر، بحرین و اردن آغاز شد. تعداد کل رای‌دهندگان لبنانی که در خارج از این کشور برای حضور در انتخابات پارلمانی سال ۲۰۲۲ ثبت‌نام کردند، بیش از ۲۲۵ هزار تن است که سه برابر تعداد رای‌دهندگان در انتخابات سال ۲۰۱۸ است، در آن انتخابات حدود ۹۲ هزار لبنانی شرکت کردند. طبق آماری که مرکز جهانی اطلاعات اعلام کرده، حدود ۹۷۰ هزار لبنانی در این انتخابات شرکت خواهند کرد که حدود ۲۵ درصد آنها را لبنانی‌های ساکن ۵۸ کشور مختلف تشکیل می‌دهند. لبنانی‌های ساکن این کشور نیز در تاریخ ۱۵ مه برای انتخاب پارلمان جدید به پای صندوق‌های رای می‌روند. پس از اتمام ساعت رای‌گیری، درهای حوزه‌ها بسته و صندوق‌ها به لبنان فرستاده شد تا همزمان با آرای جمع‌آوری شده در تاریخ ۱۵ مه، شمارش شوند.

خبر

گروه‌های فلسطینی:

عملیات العاد بخش کوچکی از پاسخ به حملات صهیونیست‌هاست

گروه‌های فلسطینی از عملیات شهادت‌طلبانه اخیر در شهرک العاد که طی آن سه اسرائیلی از پا درآمده و شش تن دیگر از آنها زخمی شدند، استقبال کردند. به گزارش النشره، جنبش مجاهدین در بیانیه‌ای تاکید کرد: این عملیات بخش کوچکی از پاسخ عادی به حملات صهیونیست‌ها به قدس و مسجدالاقصی است، ملت مقاوم فلسطین مصمم است با خون خود از مسجدالاقصی حمایت کند. این عملیات به منزله ضربه جدیدی از سوی مقاومت است که امنیت موقت رژیم صهیونیستی با آن فرومی‌پاشد. جنبش حماس نیز در واکنش به عملیات شهادت‌طلبانه العاد در بیانیه‌ای تاکید کرد: آنچه در شهرک العاد واقع در شرق منطقه‌ای که تل آویو خوانده می‌شود، رخ داد، نتیجه و واکنش به افزایش جنایات و اقدامات تروریستی رژیم اشغالگر علیه سرزمین، ملت و مقدسات اسلامی و مسیحی آن و نیز اعطای مجوز به شهرک‌نشین‌ها و حمایت از آنها برای یورش به مسجدالاقصی است، اقدامی که به منزله تحریک مستقیم عواطف ملت ما و مردم کشورهای عربی و اسلامی است. در همین حال، جنبش مقاومت مردمی فلسطین نیز در بیانیه‌ای اعلام کرد: عملیات العاد به اشغالگران نشان داد که وضعیت امروز تغییر کرده و مردم فلسطین در هر وجب از خاک سرزمین خود برای حمایت از وطن و مقدساتشان دست به انقلاب و نبردی آشکار می‌زنند.

نیکارا گوئه در خفا به دنبال تعامل با آمریکاست

به گفته منابع آگاه، پسر دانیل اورتگا، رئیس جمهوری نیکاراگوئه در ماه‌های گذشته به دنبال ارتباط گرفتن با دولت جو بایدن بوده تا بار دیگر با آمریکا تعامل داشته باشد. به گزارش ایسنا، به نقل از رویترز، لائوریانو اورتگا ۴۰ ساله در حالی به دنبال تعامل با آمریکاست که دیگر اعضای خانواده‌اش و افراد محفل داخلی پدرش با تحریم‌های آمریکا مواجه هستند و متحد نیکاراگوئه، یعنی روسیه به دلیل حمله به اوکراین هدف تحریم‌های فزاینده غرب قرار دارد. به گفته دو منبع آگاه در واشنگتن، او که یکی از بانفوذترین فرزندان پدر خود است، از طریق یک رابط نامشخص به آمریکا اعلام کرد که دولت نیکاراگوئه به از سر گیری گفت‌وگوهای عالی رتبه با آمریکا تمایل دارد. به گفته این منابع، باور بر این است که لائوریانو که مشاور تجاری و سرمایه‌گذاری پدرش است، به دنبال رفع تحریم‌ها بوده و ممکن است بخواهد در ازای آن، زندانیان سیاسی را آزاد کند.

«کارین ژان پی یر» سخنگوی جدید کاخ سفید شد

رئیس جمهوری آمریکا سخنگوی جدید کاخ سفید را معرفی کرد. به گزارایلنا به نقل از رویترز، «جو بایدن» رئیس جمهوری آمریکا «کارین ژان پی یر» را به عنوان سخنگوی جدید کاخ سفید و جانشین «جن ساکی» معرفی کرد. ژان پی یر که پیش از این به عنوان معاون ساکی فعالیت می‌کرد، نخستین سخنگوی سیاه‌پوست کاخ سفید خواهد بود. ساکی ۱۳ ماه جاری میلادی از سمت خود به عنوان سخنگوی کاخ سفید کنار خواهد رفت. سخنگوی کاخ سفید اوایل ماه می سال گذشته اعلام کرده بود که قصد دارد طی حدوداً یک سال دیگر از سمت فعلی‌اش در دولت آمریکا کناره گیری کند. ساکی افزود که عاشق شغلش است و چنین تصمیمی را از بابت رخ دادن اتفاقی بد اعلام نکرده است. پایگاه «آکسیوس» از احتمال پیوستن ساکی به شبکه «ام‌اس‌ان‌بی‌سی» پس از کنار رفتن از سمت فعلی‌اش در دولت آمریکا خبر داده است.

جهان نما

اعتصاب گسترده در سری لانکا با هدف استعفای دولت

اتحادیه‌های کارگری و فعالان سیاسی- اجتماعی از دیروز -جمعه- در سری لانکا دست به اعتصاب گسترده‌ای زده‌اند و خواستار استعفای دولت شده‌اند.

به گزارش بی‌بی‌سی، مغازه‌ها و مشاغل در چندین منطقه سری لانکا تعطیل شده‌اند. برخی قطارها لغو شده و ترافیک بسیار کمی در کلمبو، پایتخت این کشور دیده می‌شود.

اعتراضات هفته‌ها در این جزیره که با بدترین بحران اقتصادی مواجه شده است ادامه دارد و هزینه‌های زندگی در این کشور افزایش یافته است.

عصر پنجشنبه، پلیس به سوی دانشجویانی که قصد شکستن موانع بیرون پارلمان را داشتند، گاز اشک‌آور شلیک کرد.

گوتابایا راجاپاکسا، رئیس جمهور به صراحت گفته است که علیرغم اعتراضات از قدرت کناره‌گیری نخواهد کرد.

سری لانکا با بحران فلج کننده ذخایر ارزی دست به گریبان بوده و دولت برای پرداخت هزینه واردات مواد اولیه مانند سوخت و غذا با مشکل مواجه است.

اعتراضات ضددولتی قربانی گرفت

به گزارش ایرنا از رویترز، در حالی که سریلانکا برای دریافت کمک مالی فوری از صندوق بین‌المللی برای کاهش بحران اقتصادی تلاش می‌کند، اعتراضات مردمی به خشونت گرایید و پلیس سریلانکا پاسخ معترضان را با گلوله‌های واقعی داد.

مدیر بیمارستان آموزشی کگاله، گفت: پس از درگیری بین تظاهرکنندگان و پلیس در مرکز شهر رامبوکانا، حداقل یک معترض کشته شده و ۱۲ زخمی در بیمارستان بستری شدند که حال دو تن از زخمی‌ها وخیم است.

«میهیری پریانگانی»، به رویترز گفت: متوفی (اولین کشته از زمان آغاز اعتراضات مسالمت‌آمیز که از ماه گذشته آغاز شد) احتمالاً هدف گلوله قرار گرفته است. ما به جراحات ناشی از شلیک گلوله مشکوک هستیم، اما برای تایید علت دقیق مرگ به یک کالبدشکافی نیاز داریم.

سخنگوی پلیس نیز گفت: ناآرامی‌ها پس از آن آغاز شد که پلیس از معترضان خواست از خط راه آهن اصلی شهر که ساعت‌ها مسدود شده بود، دور شوند و پلیس برای کنترل اوضاع، به سمت معترضان شلیک کرد.

نالین تالدووا، گفت: چندین پلیس مجروح نیز در بیمارستان بستری شده‌اند.

تالدووا اضافه کرد: پلیس برای جلوگیری از پرتاب سنگ و اشیای دیگر توسط معترضان از اسلحه و گاز اشک‌آور استفاده کرده است. پلیس همچنان در منطقه است و تلاش می‌کند آرامش را به شهر بازگرداند. پلیس سریلانکا اواخر روز سه‌شنبه، قانون منع آمد و شد را اعمال کرد.

برخی از گروه‌های حقوق بشر و دیپلمات‌های خارجی خواستار خویشتنداری دولت سریلانکا شدند و خشونت در رامبوکانا را محکوم کردند.

جولی چانگ، سفیر ایالات متحده در سریلانکا در توئیتی، نوشت: انجام تحقیقات کامل و شفاف، ضروری است و حقوق مردم برای اعتراض مسالمت‌آمیز باید رعایت شود.

اولین پرواز انتقال اسرا از عربستان به یمن انجام شد

ائتلاف عربی ضد یمن به رهبری عربستان دیروز (جمعه) از انجام اولین پرواز برای انتقال اسرای جنبش انصارالله به یمن خبر داد.

به گزارش ایسنا، به نقل از سایت خبری العین، ائتلاف عربی ضد یمن اعلام کرد که این پرواز در چارچوب ابتکار عمل عربستان انجام شد.

همچنین این ائتلاف گزارش داد: عملیات انتقال هوایی اسرای انصارالله به صنعا و عدن روز جمعه طی سه مرحله انجام شد.

یک مسئول یمنی نیز روز پنج‌شنبه گفته بود که قرار است یک فروند هواپیما، اسرای انصارالله را از عربستان به فرودگاه عدن انتقال دهد.

بر اساس ابتکار عمل عربستان، عملیات انتقال ۱۱۷ تن از اسرای انصارالله با یک فروند هواپیمای کمیته بین‌المللی صلیب سرخ انجام می‌شود.

۹ تن از این ۱۱۷ اسیر از اتباع کشورهای سومالی و اتیوپی هستند که به کشورهایشان تحویل داده خواهند شد. همچنین ۳۶ اسیر یمنی دیگر به دلیل مسایل انسانی با نظارت صلیب سرخ آزاد شدند.